

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F.J. BILLESKOV JANSEN ; Volmer Rosenkilde , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 291. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg10-shoot-idm140342679059568/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

NOTER

- widtberyctede Troldkarle, Kbh. 1588 og oftere optrykt. – *Rolands og Holger Danske Kronike*, dvs. Folkebogen Olger Danske Kronike, der handler om Karl den Stores Kæmper Roland og Holger Danske. – *Litibus etc.* Vi adsplettes ofte ved Trætter og Skændsmaal: men hvis ingen Stridigheder gaves, fødtes deraf Sløvhed (Dumhed). – *Idretter*, Virken. – *Symbolum*, Valgsprog. – *Concordia etc.*, fra Sallust, Jugurtha 10.6.
- S. 234. *conserveres*, bevares. – *Sertorius* (d. 72 f. Kr.), romersk Stattholder i Spanien. Fra Plutark, Sertorius' Liv. – *rykke*, rive løs. – *Hesterumpe*, Hestehale. – *i Grund*, til Bunds. – *Posten*, Ennius (239 – 169 f. Kr.), citeret af Horats Sat. 1.4.60-61: »Efter at den hæslige Tvedragt har sprængt Krigens jernbeslaaede Stolper og Porte.« – *Limitation*, Begrænsning.
- S. 235. *Gangræna*, Gangræn. *Koldbrand*. – *Naturens Lys*, medfødt Fornuft. – *Examen*, Undersøgelse. – *Carolus Magnus*, Karl den Store (ca. 742 – 814), frankisk-romersk Kejser ligesom Solnen *Ludovicus Pius*, Ludvig den Fromme (778 – 840). – *lidt*, dvs. lidt. – *brutal*, dyrisk, tæisk.
- S. 236. *Divide et impera*, lat. del og hersk. Politisk Grundsætning, især fulgt af Romerne. – *gemeene*, almindelige. – *befodret*, befordret. – *Ansee vi*, Ser vi paa. – *Triumviratet*, det andet T., Aar 43 f. Kr., bestod af Octavian, Antonius og Lepidus. – *Petronius*, Kap. 44. Se Note til S. 69. – *Cato den ældre* (d. 149 f. Kr.), romersk Politiker og Skribent.
- S. 237. *forekommet*, kommet ... i Forkabet. – *Ridefoget*, Forvalter. – *aabenbare*, aabenlys. – *incommoderer*, besværer. – *undetholde*, opretholde. – *Præsumtion*, forudfattet Forestilling.
- S. 238. *uryggelig*, urokelig. – *invertere*, vende om.
- S. 239. *Est etc.* Skræk er ikke altid Tegn og Kendemærke paa en frygt-som Mand. Sindsindtryk staar ikke i Menneskers Magt. – *overkommende*, indtræffende. – *overvettes*, overvældende. – *Fermentation*, Gæring. – *Alteration*, Sindsbevægelse, Forskræk-kelse. – *Paroxysmus*, pludselig og voldsom Sindsbevægelse. – *violente*, voldsomme.
- S. 240. *Mens etc.*, lat. Sindet forbliver urokket, Taarerne rinder for-gæves. Vergil, Æneiden 4, 449. – *Complexion*, Natur, Karakter. – *Aratus*, Aratos (3. Aarh. f. Kr.), gr. Statsmand. Fra Plutark, Aratos' Liv. – *aabet Liv*, Afføring. – *remitterer*, for-mindskes, slappes.
- S. 241. *Character*, Egenskab. – *Philosophus*, Skeptikeren Pyrrhon (d. o. 275 f. Kr.); hos Diogenes Laertios 9.11.68. – *Julia*. Hos den rom. Grammatiker Macrobius, Saturnalia 2.5, som mest handler om Julia, fortælles til Slut denne Anekdoter, men om Populia Marci filia. – *forestillede*, gjorde ... opmærksom paa. – *Bæst*, Dyr. – *Contra etc.* Naar du bruger Mund imod Menneskenes for-

MORALSKE TANKER

- dærvede Smag, saa véd du ikke, hvor klogt Naturen handler. (Agit muligvis Fejl for agat). - *ordineret*, indrettet.
- S. 242. *anden Leilighed*, se Side 100 med Note. - *Societeter*, Samfund. - *Species*, Ting, Varesorter. - *Volusi Annales*, Cacata charta, Toilettepapir. Catul 36,1 og 20. - *Maculatur*, kasseret Papir, Indpakningspapir. - *reputeerlig*, respektabelt. - *klæde*, klæ. - *O tempora etc.*, lat. Sikke Tider, sikke Sæder! Cicero, In Catilinam I, I, 2.
- S. 243. *delicat*, forfinet. - *Jephthæ Dotter*, Dommernes Bog, Kap. 11, 34 ff. - *ankommen, fordærvet*. - *Debit*, Afsætning. - *desperere*, miste Haabet. - *Promotion*, Forfremmelse. - *Ordsproget*. Begge Ordsprog citeres frit efter Peder Syv. - *in rerum natura*, lat. i Verden. - *Gotit*, fr. Smag. - *redresserer*, afhjælper.
- S. 244. *Syndicus*, juridisk Raadgiver. - *lad af*, hold op. - *Omnia etc.* Du bør ikke gøre alt, hvad Vennen forlanger: det vil være Sammenrottelse, men intet Venskab. - *rarete*, sjældnere. - *Amicus etc.*, lat. En sikker Ven lærer man at kende under usikre Forhold. Fra Cicero, De amicitia 17,64. - *Væsfand*, Tilstand af Ulykke og Modgang. - *Ordsprog*, fra Peder Syv. - *Vennehuld*, Venskab. - *prøver*, fastslaar Lødheden, Ægtheden af. - *Yarqvinus 2.*, Roms sidste Konge, styrtet af Brutus 509 f. Kr. Fra Cicero, De amicitia 15,53.
- S. 245. *Æsopi Fabel*, Se Note til S. 48. - *Gellius, Aulus* (2. Aarh.), rom. Forfatter. Fra Noctes atticæ 2,29, 2 - 17. - *moed*, mødent. - *Erindring*, Formaning. - *daarligt*, uklogt.
- S. 246. *Timon* fra Athen (ca. 400 f. Kr.), gr. Original, hvis Menneskehad bl. a. beskrives Plutark, Antonius' Liv. - *Præcaution*, Forbehold. - *Senecæ Formaning*, Epist. 3,4.
- S. 247. *Conjuration*, Sammensværgelse. - *Idretter*, Gerninger. - *Cicero*, De amicitia 5,18. - *en anden Autor*, Sallust, Jugurtha 31. - *Faction*, Klike, Parti. - *gemeene Mand*, Menigmand. - *sætter Farve paa*, besmykker. - *forbinder*, forpligter. - *Cartouche*, nægtede trods Tortur at udlevere sine Medskyldige i Haabet om at blive befriet af dem. Da dette ikke skete, røbede han dem og henrettedes 28.11. 1721.
- S. 248. *Chilon* (620 - 550 f. Kr.). Fra Gellius 1,3, 1 - 9. - *Assessores*, Meddommere. - *persvadere*, overtale. - *conjungeret*, forbundet. - *Vir bonus etc.*, Epigr. III, 141. - *Duas etc.*, lat. han holdt de to mest uregerlige Følelser inden for rette Grænser. - *Cicero*. Fejl for Theofrasi. Gellius 1,3,21 - 23. - *Tenuis etc.*, lat. Dels en lille Vanære dels Skændsel maa man underkaste sig, hvis herved stor Nytte kan erhverves for Vennen. - *Cai Blossii Venskab etc.*, Fra Montaigne 1. Bog, Kapitlet om Venskab.
- S. 249. *posito*, lat. antaget. - *Perikles* (d. 429 f. Kr.), athensk Statsmand. Fra Gellius 1,3,20. - *ombeden*, bedt om. - *Simonides*, se